

Синоверська Т. І. – ад'юнкт кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6085-1638>

Тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування жорстокого поводження з тваринами

Метою статті є висвітлення тактики й основних тактичних прийомів проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування жорстокого поводження з тваринами. Методологічною основою дослідження є діалектико-матеріалістичний метод, що сприяє розумінню об'єкта дослідження в контексті поєднання потреб науки та практики, методи формальної логіки (аналіз, синтез, дедуція, індукція, аналогія, абстрагування), що дали змогу детальніше розглянути тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування жорстокого поводження з тваринами. У дослідженні було застосовано такі спеціально-правові методи: порівняльно-правовий – під час аналізу норм матеріального й процесуального права, наукових категорій, визначень і підходів; історико-правовий – для висвітлення змісту основних понять на підставі наукових поглядів та положень чинного законодавства; метод системного аналізу – для комплексного узагальнення особливостей тактики окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування жорстокого поводження з тваринами. Наукова новизна роботи полягає у висвітленні тактичних прийомів проведення окремих слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами. Сформовано низку рекомендацій стосовно подолання негативних факторів психологічного характеру під час проведення таких слідчих (розшукових) дій, як: обшук, одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб, слідчий експеримент. Обґрунтовано необхідність застосування психологічних прийомів впливу на поведінку особи – учасника слідчої (розшукової) дії. Висновки. Під час розслідування жорстокого поводження з тваринами тактика проведення таких слідчих (розшукових) дій, як обшук, одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб, слідчий експеримент, має низку особливостей. Вибір тактичних прийомів їх проведення має враховувати: по-перше, дотримання законодавства, організаційно-тактичних засад проведення; по-друге, рівень професійних знань слідчого, зокрема в галузі психології.

Ключові слова: слідчі (розшукові) дії; етап; розслідування; криміналістична тактика; жорстоке поводження; тварина; тактичний прийом.

Вступ

За результатами вивчення емпіричних джерел встановлено, що слідчими (розшуковими) діями, які потребують особливого тактичного підходу до їх проведення під час розслідування жорстокого поводження з тваринами, є обшук, одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб, слідчий експеримент.

У процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами негативні фактори виникають на всіх його етапах, тому важливе значення мають питання, пов'язані з удосконаленням тактики проведення слідчих (розшукових) дій. Слідчий нерідко постає перед чиненням психологічного тиску з боку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, наданням недостовірних показань, перекручуванням інформації тощо.

Одним із напрямів, що сприяє ефективності роботи слідчих, є оволодіння тактичними прийомами та застосування їх на практиці. Важливим є дослідження психологічних аспектів реалізації тактичних прийомів під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами. Ці й інші обставини засвідчують актуальність досліджуваної проблематики.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає у висвітленні основних тактичних прийомів проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування жорстокого поводження з тваринами. Для її досягнення слід виконати такі завдання: розглянути поняття тактичних прийомів, сформулювати основні тактичні засади проведення окремих слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами, з'ясувати особливості застосування тактичних прийомів та їх комбінацій з метою подолання психологічного тиску з боку учасників слідчих (розшукових) дій.

Тактичні аспекти проведення слідчих (розшукових) дій розглядали у своїх роботах І. В. Басиста, А. В. Іщенко, І. І. Когутич, Ж. В. Удовенко, К. О. Чаплинський, Ю. М. Черноус, В. Ю. Шепітько та ін.

Виклад основного матеріалу

У криміналістичній науці тактика охоплює систему наукових положень і розроблених на їх основі практичних рекомендацій з організації та планування досудового розслідування, судового розгляду, визначення оптимальної лінії поведінки осіб, які здійснюють кримінальне провадження, прийомів проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, спрямованих на

встановлення обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, збирання та оцінку доказів (Piaskovskiy et al., 2020, p. 374-375).

Вибір методів, якими оперує криміналістична тактика, залежить від особливостей конкретного кримінального правопорушення, слідчої ситуації, обсягу інформації, яка наявна в матеріалах кримінального провадження, професійних навичок слідчого. Одним із важливих засобів криміналістичної тактики є тактичні прийоми.

Кожен тактичний прийом – це рекомендація, адресована слідчому, про можливість альтернативних варіантів проведення процесуальних дій чи прийняття тактичних рішень. Тобто про тактичний прийом може йтися лише тоді, коли в слідчого є вибір лінії його поведінки (Halahan, 2017, p. 74)

Слід урахувати законність застосування тактичних прийомів, а також їх доцільність у кожній конкретній ситуації. Зважаючи на специфіку злочину, передбаченого ст. 299 КК України, а також предмета злочинного посягання, можна сформулювати систему тактичних прийомів, які будуть застосовуватися під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

На підставі аналізу проведеного анкетування слідчих Національної поліції України ми дійшли висновку, що на наступному етапі розслідування жорстокого поводження з тваринами найчастіше проводять такі слідчі (розшукові) дії: обшук, одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб, слідчий експеримент. Їх проведення спричиняє складнощі та потребує розроблення криміналістичних рекомендацій.

Ідеться про обшук за місцем проживання підозрюваного (ст. 233–236 КПК України).

На думку В. Ю. Шепітька, обшук – це слідча дія, що полягає в примусовому обстеженні приміщень і споруд, ділянок місцевості чи окремих громадян з метою відшукування та вилучення предметів, що мають значення для розслідування, а також виявлення розшукуваних осіб (Shepitzko, 2018, p.8).

Метою обшуку є виявлення та фіксація відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знарядь кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте внаслідок його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб (ст. 234 КПК України) ("Kriminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

Деякі вчені засвідчують конфліктний характер розглядуваної слідчої (розшукової) дії, інші вважають, що проведення обшуку може вирізнятися як конфліктним, так і безконфліктним перебігом (Enikeev, & Chernykh, 1986, p. 350). Слушною є думка В. О. Коновалової, що такий поділ має вкрай широкий діапазон спрямованості, а тому обрання відповідної тактики розглядуваної слідчої дії та оптимальне використання тактичних

прийомів припускають необхідність диференційованого підходу до ситуативності обшуку (Konovalova, 1997, p. 50).

Таким чином, під час вибору тактичних прийомів проведення обшуку в процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами слідчому необхідно попередньо оцінити характер ситуації, яка склалася, наявність уже отриманої доказової інформації.

Науковці виокремлюють такі прийоми обшуку:

1) за функціональною спрямованістю: тактичні прийоми, які мають на меті виконати пошукову функцію (аналіз окремих ділянок приміщення; зіставлення предмета пошуку з різними об'єктами місця обшуку; орієнтація на професійні навички обшукуваного тощо); тактичні прийоми, які сприяють комунікації з обшукуваним (постановка обшукуваному контрольних питань; використання навіювання у формі наказу);

2) за об'єктом спрямованості: тактичні прийоми, які здійснюють вплив на обшукуваного (словесна розвідка; роз'яснення мети обшуку); тактичні прийоми, спрямовані на дослідження матеріальної обстановки (аналіз виявлених слідів та їхніх ознак; аналіз ознак предмета пошуку; використання можливостей типових аналогів);

3) за особливостями реалізації: тактичні прийоми реалізує одноосібно слідчий; тактичні прийоми реалізують з розподілом ролей слідчо-оперативною групою;

4) за широтою використання: тактичні прийоми, які використовують тільки під час обшуку (словесна розвідка; орієнтованість на професійні навички обшукуваного); тактичні прийоми, що використовують під час проведення різних слідчих дій (постановка певних питань; бесіда на абстрактну тему; роз'яснення необхідності надання допомоги органам розслідування тощо);

5) за характером інформації: тактичні прийоми, що ґрунтуються на словесній інформації (бесіда на абстрактну тему; постановка нейтральних питань тощо); тактичні прийоми, ґрунтовані на матеріалізованій інформації (демонстрування обшукуваному аналога предмета пошуку); тактичні прийоми, засновані на логіко-розумовій інформації (аналіз ознак предмета пошуку; моделювання події, що сталася, тощо);

6) за характером слідчої ситуації: тактичні прийоми, які диференціюються залежно від виду ситуації обшуку (Denysiuk, 2010, p. 179).

Під час проведення обшуку за місцем проживання підозрюваного в процесі досудового розслідування жорстокого поводження з тваринами слідчому необхідно акцентувати увагу на пошук знарядь учинення злочину, предмети, які свідчать про вжиття підозрюваним заходів з приховання злочину, – сліди спалення одягу,

взуття, слідів тваринного походження, а також слідів перебування в житлі тварин.

Розпочинаючи обшук житла чи іншого володіння особи, слідчому передусім варто визначитися з початковою точкою, яка буде місцем імовірного знаходження слідів, що є об'єктами пошуку, та рухатися послідовно від одного місця до іншого.

Під час проведення обшуку житла в процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами характерними слідами та місцями їх виявлення можуть бути: 1) сліди крові, блювотних мас, мозкової речовини – на меблях, диванах, підлозі, стінах, кухонних приладах (у вигляді плям, патьоків крові); 2) сліди шерсті (волосся) – на килимах, диванах; 3) залишки їжі, яку вживала тварина, – у місці, де вона ймовірно перебувала (миски, килимки для тварин тощо); 4) частини тіла тварини, шкура, кістки, внутрішні органи (у випадках вживання м'яса тварин, чи використання його для годування інших тварин) – у холодильниках, морозильних камерах тощо; 5) сліди від зубів, кігтів, лап тварини – на оббивці, спинках чи краю дивана, кутах меблів, підлозі, стінах.

Виникають ситуації, коли між учиненням злочину й безпосередньою датою проведення обшуку минув певний час, пошук таких слідів може бути ускладненим через втрату їх вираженого характеру (наприклад, потемніння слідів крові) або ж узагалі неможливості їх виявлення неозброєним оком. Тоді постає необхідність використання криміналістичної техніки.

У криміналістичній літературі такий метод називають «методом мікрообшуку», який проводять з використанням спеціальних оптичних приладів (наприклад, різноманітних луп), метою якого є пошук найдрібніших слідів, ознак й об'єктів, що становлять інтерес для слідчого.

Також для ефективного пошуку всіх необхідних слідів під час обшуку житла особи слідчому необхідно розподілити завдання між усіма учасниками проведення слідчої (розшукової) дії, визначити місця, де вони мають здійснювати пошук. Так можна охопити більший обсяг пошукових робіт.

Важливим у виборі тактичних прийомів проведення обшуку під час розслідування жорстокого поводження з тваринами є використання даних психології. Вагому роль відіграє вміння слідчого рефлексивно мислити, його здатність до уявної орієнтації на алгоритм дій і міркування злочинця, що є основою успішного досягнення мети обшуку. Успіх «програвання» варіантів міркувань злочинця нерідко визначає ефективність проведення обшуку (Denysiuk, 1999, p. 55-60).

Для оцінювання та аналізу поведінки обшукуваної особи важливу інформацію можуть надати також функціонально-психологічні аспекти спостереження, а саме: незвичайна поведінка

особи, її хвилювання, спроби відвернути увагу слідчого від конкретних об'єктів; спосіб зберігання об'єктів, який не відповідає їх характеру; неправдоподібність пояснень особи з приводу виявлених об'єктів; моторні реакції особи у вигляді вказівок поведінкою або невмотивованих реакцій на ймовірні місця знаходження об'єктів пошуку; різка невідповідність між характером знайдених предметів й особою, що обшукується (Konovalova, 1987, p. 88).

Бувають випадки, коли особа своїми діями начебто сприяє в проведенні обшуку, і слідчому необхідно з'ясувати, чи є такі дії відволікаючими. У такій ситуації слідчий використовує такі прийоми, як: постановка нейтральних, контрольних або уточнювальних запитань; «словесна розвідка»; прохання до особи щодо надання характеристики місцезнаходження об'єкта пошуку та зіставлення отриманих відомостей з реальними даними. Для прикладу, коли в слідчого виникають сумніви стосовно сумлінності обшукуваної особи, він може доручити оперативному працівникові спостереження за діями такої особи.

Ефективність проведення обшуку безпосередньо залежить не лише від правильної його процесуальної і тактичної організації, а й від професійних знань слідчого, зокрема в галузі психології, що допоможе усунути безліч перешкод, які виникають у процесі проведення розглядуваної слідчої (розшукової) дії. Зокрема, це вміння: встановлювати психологічний контакт з учасниками обшуку, виявляти зміни в поведінці особи, здійснювати психологічний вплив на особу.

Що стосується одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, то метою його проведення є з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях.

У процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб можуть проводити в таких випадках: коли кримінальне правопорушення вчинене декількома особами, а в їхніх показаннях виникають суттєві суперечності; у разі виникнення невідповідності в поясненнях потерпілих, свідків, підозрюваного про певні обставини вчиненого діяння.

Основним завданням слідчого під час проведення одночасного допиту раніше допитаних осіб є виявлення причин розбіжностей у показаннях осіб, викриття особи, яка протидіє слідству або ж надає недостовірні показання.

Таким чином, слідчий перед проведенням одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб повинен дослідити всі матеріали кримінального провадження, обставини, які необхідно встановити, визначитися з учасниками слідчої (розшукової) дії, зіставити розбіжності в показаннях таких осіб, підготувати план проведення одночасного допиту двох чи більше

вже допитаних осіб із наперед визначеною постановкою запитань, а також передбачити можливі перешкоди, які можуть виникнути внаслідок необхідності учасників слідчої (розшукової) дії розкривати певні відомості в присутності один одного.

Викликаним особам по черзі пропонують дати показання про ті обставини кримінального провадження, для з'ясування яких проводять допит, після чого слідчий, прокурор можуть поставити запитання. Особи, які беруть участь у допиті, їх захисники чи представники мають право ставити одна одній запитання, що стосуються предмета допиту ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

Проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб передбачає психологічний вплив учасників один на одного (нерідко на рівні стресу) внаслідок зіткнення інтересів осіб. Під час проведення цієї слідчої (розшукової) дії рекомендовано повідомити ймовірно сумлінних учасників про можливі складнощі психологічного характеру (погрози, тиск), що можуть виникнути під час її проведення, надати рекомендації, які допоможуть запобігти негативному впливу. Попередня психологічна підготовка посилює вольові якості сумлінного допитуваного з метою запобігання негативному впливу (Zhaldak, 2019, p. 203).

Часто під час проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб слідчому важливо визначити сумлінних і несумлінних учасників допиту, щоб усунути негативний вплив на сумлінних учасників. Тому слідчому під час проведення цієї слідчої (розшукової) дії слід встановити комунікативний та психологічний контакт із допитуваними.

Перший є необхідною умовою виконання завдань цієї слідчої (розшукової) дії, його слід уважати встановленим, якщо допитувана особа вступила в спілкування зі слідчим, навіть на сторонні теми або якщо надає неправдиві показання. Психологічний контакт є розвитком контакту комунікативного, проте, на відміну від останнього, характеризується позитивним емоційним забарвленням з боку допитуваного (Kubariev, 2020, p. 193-194).

Ще однією слідчою (розшуковою) дією в процесі здійснення досудового розслідування жорстокого поводження з тваринами, тактика проведення якої має певні особливості, є слідчий експеримент.

Відповідно до ч. 1 ст. 240 КПК України, з метою перевірки й уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, слідчий, прокурор має право провести слідчий експеримент шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення

необхідних дослідів чи випробувань ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

Під час розслідування жорстокого поводження з тваринами таку слідчу (розшукову) дію, як слідчий експеримент, проводять зрідка. Зумовлено це, по-перше, складною організацією його проведення; по-друге, необхідністю витрат часу й ресурсів, які слідчий вважає недоцільним у цій ситуації; по-третє, браком організаційних і тактичних рекомендацій щодо його проведення.

Вважаємо несправедливим недооцінення необхідності проведення слідчого експерименту в процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами.

Розглядувану слідчу (розшукову) дію можуть проводити в разі виникнення таких слідчих ситуацій: коли особа стверджує, що вчинила діяння, передбачене диспозицією ст. 299 КК України, з метою самооборони; вчинення злочину групою осіб; наявності суттєвих розбіжностей у показаннях особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та наявними в матеріалах кримінального провадження відомостями; вчинення жорстокого поводження з тваринами стосовно декількох тварин за нетривалий проміжок часу.

З огляду на зазначені слідчі ситуації, метою проведення слідчого експерименту під час розслідування жорстокого поводження з тваринами є: 1) перевірка можливості існування певних фактів – дослідження утворення слідів за наявності конкретних умов (наприклад, перевірка можливості появи слідів на тілі тварини й тілі підозрюваного за умови здійснення самозахисту останнього від нападу тварини); 2) перевірки показань на місці події; 3) встановлення та усунення суперечностей у показаннях потерпілих, підозрюваних, свідків; 4) дослідження можливості вчинення певної дії за визначений проміжок часу.

У процесі проведення слідчого експерименту можуть бути проведені певні експериментальні дослідження. Під час розслідування жорстокого поводження з тваринами такі експерименти можуть проводити як безпосередньо з підозрюваним, так і без його участі, шляхом підбору осіб, схожих за анатомічною будовою.

Стосовно можливості використання тварин у процесі здійснення слідчого експерименту в криміналістичній літературі поки не сформовано позицію. З огляду на специфіку предмета злочинного посягання, передбаченого ст. 299 КК України, об'єктивну неможливість залучення до проведення слідчого експерименту тварин, доцільним у цій ситуації буде моделювання події злочину з використанням заздалегідь виготовлених макетів, комп'ютерного моделювання або ж спеціально надресированих тварин.

Особливим різновидом слідчого експерименту є перевірка показань на місці (Sheritko, 2018, p. 583).

Цікавим є твердження Л. Є. Калюжно́ї, яка розглядає перевірку показань на місці у двох аспектах: як тактичну операцію (тобто комплекс слідчих, оперативно-розшукових та інших процесуальних дій, проведених у визначеній послідовності з метою перевірки даних, отриманих під час допиту) та як окрему слідчу дію (Kaliuzhna, 2007, p. 118).

Зміст перевірки показань на місці полягає в тому, що слідчий пропонує особі, яка допитана (підозрюваному, свідку, потерпілому), вказати місце вчинення злочину, розповісти про цю подію, супроводжуючи в певних випадках свою розповідь демонстрацією своїх дій чи дій інших осіб. Для наочності й ілюстративності використовують манекени, макети предметів та інші матеріальні моделі. Слідчий зіставляє відомості, отримані під час перевірки, з реальною обстановкою на місці та з раніше одержаними показаннями й іншими доказами (Nehrebetskyi, 2019, p. 317).

Обов'язковим під час перевірки показань підозрюваного на місці є максимальне наближення обстановки до тієї, яка була на момент вчинення злочину, з метою відтворення точної картини й послідовності здійснюваних дій. Важливим є постійне спостереження слідчого за характером дій підозрюваного в цей момент та їх пояснення з метою виявлення невербальної інформації (надмірного хвилювання, тривалого обдумування, перекручення чи плутання тощо), застосування психологічного впливу на особу для усунення негативних чинників.

У ситуації, коли в показаннях підозрюваного стосовно конкретних обставин вчинення жорстокого поводження з тваринами й даних, отриманих під час проведення перевірки показань на місці, виявляються суттєві розбіжності, а в діях підозрюваного спостерігається явне приховування чи перекручування інформації, або коли показання підозрюваного не збігаються з наявною слідовою картиною, слідчий може застосувати прийом раптовості.

Раптовість, яку забезпечують під час проведення низки слідчих (розшукових) дій, у психологічному аспекті є впливом, що спрямовується на створення ефекту несподіванки для учасників. За умов протидії розслідуванню, раптове застосування тактичних прийомів спричиняє в несумлінного учасника стан розгубленості, руйнування підготовленого варіанту поведінки, викриття неправдивого алібі (Chornous, 2020, p. 17).

Під час розслідування жорстокого поводження з тваринами, вчиненого групою осіб, важливим тактичним прийомом є проведення слідчого експерименту окремо з кожною особою.

Із цього приводу К. О. Чаплинський зазначає, що проведення експериментальних дій за участю кількох злочинців одночасно є неприпустимим, оскільки тягне за собою можливість узгодження

між ними своїх позицій та дій. Крім того, пояснення одного учасника експерименту матимуть навідний характер стосовно інших (Chaplynskyi, 2010, p. 235).

Крім запобігання негативному впливу співучасників один на одного, цей тактичний прийом обмежує можливість їх попередньої змови (Yefimov, 2017, p. 188).

Таким чином, проведення слідчого експерименту в процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами потребує значних затрат часу та ресурсів, проте на етапі його здійснення можуть бути виявлені нові обставини. Крім того, слідчому доречно використовувати натурні моделі. По-перше, цей тактичний прийом спрямований на актуалізацію в пам'яті моменту вчинення суспільно небезпечного діяння. По-друге, він впливає на психологічний стан злочинців, може спричинити в них переживання, сприяти наданню правдивих показань.

Наукова новизна

Проведення слідчих (розшукових) дій в процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами на всіх етапах потребує постійного вдосконалення наявних у криміналістичній науці прийомів, методів і засобів. Слідчому під час планування проведення окремих слідчих (розшукових) дій та виборів криміналістичних методів і прийомів необхідно враховувати специфіку кримінального правопорушення, передбаченого ст. 299 КК України.

Доцільним буде використання слідчим знань із психології (встановлення психологічного контакту, аналіз показань учасників слідчих (розшукових) дій, допомога допитуваним особам відновити в пам'яті забутих фактів і правильно відтворити раніше сприйняті події, факти, психологічний вплив на допитуваних осіб для подолання їх негативної позиції в разі неправдивих показань), що сприятиме отриманню достовірної інформації, допоможе усунути негативні фактори, подолати психологічний супротив учасників слідчих (розшукових) дій.

Під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування жорстокого поводження з тваринами слідчий повинен активно використовувати тактичні прийоми психологічного впливу на поведінку осіб, до яких ми можемо віднести: переконання; виявлення злочинної обізнаності (психологічний експеримент щодо визначення злочинної обізнаності); раптовість; створення видимості обізнаності слідчого (перебільшена, применшена); часткове чи повне повідомлення інформації, якою володіє слідчий; словесну розвідку; психологічну підготовку особи до слідчої (розшукової) дії; стимулювання позитивних якостей особи; спонукання особи до певних вчинків і дій шляхом активізації її емоцій та

почуттів; активізацію установок в емоційно-вольовій сфері.

Отже, тактичні прийоми, які можуть бути використані в процесі проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування жорстокого поводження з тваринами, можна розподілити на такі групи: 1) спрямовані на встановлення обставин і механізму вчинення кримінального правопорушення; 2) ті, що мають на меті встановити ефективну систему взаємодії між усіма учасниками слідчих (розшукових) дій, налагодження комунікативного та психологічного контакту; 3) ті, які повинні забезпечувати належне організаційне й матеріально-технічне забезпечення.

Висновки

Під час розслідування жорстокого поводження з тваринами окремими слідчими (розшуковими) діями, які потребують особливого тактичного підходу, є: обшук, одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб, слідчий експеримент. Окрім процесуальної регламентації зазначених слідчих (розшукових) дій, важливе значення має правильний вибір слідчим тактики їх проведення, попередньої підготовки, складання плану слідчої (розшукової) дії, оцінювання всіх негативних факторів, які можуть виникати в процесі їх проведення.

REFERENCES

- Chaplynskyi, K.O. (2010). *Taktychne zabezpechennia rozsliduvannia diialnosti zlochynnykh uhrupovan [Tactical support of investigation of activity of criminal groups]*. Dnipropetrovsk: DDUVS; Lira LTD [in Ukrainian].
- Chornous, Yu.M. (2020). Psykholohichni osnovy realizatsii taktychnykh pryimov [Psychological bases of realization of tactical receptions]. *Yurydychna psykholohiia, Legal psychology*, 1(26), 13-22. doi: <https://doi.org/10.33270/03202601.13> [in Ukrainian].
- Denysiuk, S.F. (1999). Systema taktychnykh pryimov obshuku [System of tactical methods of search]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
- Denysiuk, S.F. (2010). Spivvidnoshennia taktyky ta orhanizatsii provedennia slidchoi dii [The ratio of tactics and organization of investigative action]. *Pravo i bezpeka, Law and Security*, 4, 176-179 [in Ukrainian].
- Enikeev, M.I., & Chernykh, E.A. (1986). Psikholohiia obyska i vyemki [Psychology of obisk and viemki]. *Praktikum po iuridicheskoy psykholohii, Practical work on legal psychology*. M.: VIUZI [in Russian].
- Halahan, V.I. (2017). Provedennia slidchykh (rozshukovykh) dii: protsesualni ta kryminalistychni aspekty [Conducting investigative (search) actions: procedural and forensic aspects.]. *Mizhnarodnyi yurydychnyi visnyk: aktualni problemy suchasnosti (teoriia ta praktyka), International Legal Bulletin: current issues (theory and practice)*, 1, 73-79 [in Ukrainian].
- Kaliuzhna, L.Ye. (2007). Do pytannya pro sutnist, zavdannya ta metu perevirky pokazan' na misti. [To the question of the essence, tasks and purpose of verification of testimony on the spot.]. *Visnyk Akademii advokatury Ukrainy, Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine*, 3(10), 116-119 [in Ukrainian].
- Konovalova, V.E. (1978). *Psikholohiia v rassledovanii prestupleniy [Psychology in crime investigation]*. Kharkov: Vyshcha shk. [in Russian].
- Konovalova, V.E. (1997). *Kryminalisticheskaia taktika: teorii i tendentsii [Criminalistic tactics: theories and tendencies]*. Kharkov: Grif [in Russian].
- Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: vid 13 kvit. 2012 r. No. 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine from April 13, 2012, No. 4651-VI]. (n.d.). zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-172> [in Ukrainian].
- Kubariev, I.V. (2020). Sutnist psykholohichnoho kontaktu pid chas provedennia dopytu [The essence of psychological contact during the interrogation]. *Pravovyi chasopys Donbasu, Legal Journal of Donbass*, 2(71), 190-195. doi: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-71-2-190-196> [in Ukrainian].
- Nehrebetskyi, V.V. (2019). Kryminalistychna rekonstruktsiia yak taktychnyi pryom slidchoho eksperymentu [Forensic reconstruction as a tactic of investigative experiment.]. *Pidpryemnytstvo, gospodarstvo i pravo, Entrepreneurship, economy and law*, 6, 317-321. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.6.59> [in Ukrainian].
- Piaskovskiy, V.V., Chornous, Yu.M., & Samodin, A.V. (et al.). (2020). *Kryminalistyka [Criminalistics]*. V.V. Piaskovskiy (Eds.) (2nd ed., rev.). Kyiv: Pravo [in Ukrainian].
- Shepitko, V.Yu. (2015). Systema slidchykh (rozshukovykh) dii za kryminalnym protsesualnym kodeksom Ukrainy stan i napriamy optymizatsii [The system of investigative (search) actions under the Criminal Procedure Code of Ukraine, the state and directions of optimization]. *Naukovi pratsi Odeskoi natsionalnoi yurydychnoi akademii, Scientific works of Odessa National Law Academy*, 15, 66-73. doi: <https://doi.org/10.32837/npnuola.v15i0.359> [in Ukrainian].
- Shepitko, V.Yu. (2018). Kryminalistyka yak systema naukovykh znan v umovakh hlobalnykh zahroz i transformatsii zlochynnosti [Forensic science as a system of scientific knowledge in the face of global threats and transformation of crime]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky, Theory and Practice of Forensics and Forensics*, 18, 4-9. doi: <https://doi.org/10.32353/khrife.2018.01> [in Ukrainian].
- Yefimov, M.M. (2017). Taktyka slidchoho eksperymentu pid chas rozsliduvannia zlochyniv proty moralnosti [Tactics of the investigative experiment during the investigation of crimes against morality]. *Pidpryemnytstvo, gospodarstvo i pravo, Entrepreneurship, economy and law*, 6, 197-200. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.39> [in Ukrainian].
- Zhaldak, I.A. (2019). Aktualni pytannia taktyky odnochasnoho dopytu dvokh chy bilshe vzhe dopytanykh osib [Topical issues of tactics of simultaneous interrogation of two or more interrogated persons]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava, Scientific Bulletin of Public and Private Law*, 1, 304-311. doi: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.1-1.3> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення розслідування діяльності злочинних угруповань : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС ; Ліра ЛТД, 2010. С. 304 с.
- Чорноус Ю. М. Психологічні основи реалізації тактичних прийомів. *Юридична психологія*. 2020. № 1 (26). С. 13–22. doi: <https://doi.org/10.33270/03202601.13>.
- Денисюк, С. Ф. Система тактичних прийомів обшуку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 1999. 18 с.
- Денисюк С. Ф. Співвідношення тактики та організації проведення слідчої дії. *Право і безпека*. 2010. № 4. С. 176–179.
- Еникеев М. И., Черных Э. А. Психология обыска и выемки. *Практикум по юридической психологии* : учеб. пособие. М. : ВЮЗИ. 1986. 80 с.
- Галаган В. І. Проведення слідчих (розшукових) дій: процесуальні та криміналістичні аспекти. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2017. Вип. 1. С. 73–79.
- Калужна Л. Є. До питання про сутність, завдання та мету перевірки показань на місці. *Вісник Академії адвокатури України*. 2007. № 3 (10). С. 116–119.
- Коновалова В. Е. Психология в расследовании преступлений. Харьков : Вища шк., 1978. 143 с.
- Коновалова В. Е. Криминалистическая тактика: теории и тенденции : учеб. пособие. Харьков : Гриф, 1997. 255 с.
- Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-172>.
- Кубарев І. В. Сутність психологічного контакту під час проведення допиту. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 2 (71) С. 190–195. doi: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-71-2-190-196>.
- Негребецький В. В. Криміналістична реконструкція як тактичний прийом слідчого експерименту. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 317–321. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.6.59>.
- Криміналістика : підручник / [В. В. Пяковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін та ін.]; за заг. ред. В. В. Пяковського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Право, 2020. 752 с.
- Шепітько В. Ю. Система слідчих (розшукових) дій за кримінальним процесуальним кодексом України стан і напрями оптимізації. *Наукові праці Одеської національної юридичної академії*. 2015. Т. 15. С. 66–73. doi: <https://doi.org/10.32837/npuuola.v15i0.359>.
- Шепітько В. Ю. Криміналістика як система наукових знань в умовах глобальних загроз і трансформації злочинності. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2018. Вип. 18. С. 4–9. doi: <https://doi.org/10.32353/khrife.2018.01>.
- Єфімов М. М. Тактика слідчого експерименту під час розслідування злочинів проти моральності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 6. С. 197–200. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.39>.
- Жалдак І. А. Актуальні питання тактики одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 1. С. 304–311. doi: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.1-1.3>.

Стаття надійшла до редколегії 20.08.2020

Synoverska T. – Postgraduate Student of the Department of Criminology and Forensic Medicine of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6085-1638>

Tactics of Conducting Certain Investigative (Search) Actions during the Investigation of Animal Cruelty

The **purpose** of the article is to highlight the tactics and basic tactics of certain investigative (search) actions during the investigation of animal cruelty. The **methodological basis** of the study is a dialectical-materialist method that helped to understand the object of study in the context of combining the needs of science and practice, methods of formal logic (analysis, synthesis, deduction, induction, analogy, abstraction), which allowed to better understand the tactics of individual investigators (search) during the investigation of animal cruelty. The following special legal methods were used in the study: comparative legal – during the analysis of substantive and procedural law, scientific categories, definitions and approaches; historical and legal – to highlight the content of the basic concepts: «tactics of investigative (investigative) actions», «tactical reception» on the basis of scientific views and provisions of current legislation; method of system analysis – for a comprehensive generalization of the tactics of individual investigative (search) actions during the investigation of animal cruelty. The **scientific novelty** of the work is to highlight the tactics of conducting individual investigative (search) actions in the investigation of animal cruelty. A number of recommendations have been made to overcome negative psychological factors during such investigative (search) actions as: search, simultaneous interrogation of two or more interrogated persons, investigative experiment. The necessity of application of psychological methods of influencing the behavior of a person – participant in the investigative (search) action is substantiated. **Conclusions.** During the investigation of animal cruelty, the tactics of conducting such investigative (search) actions as search, simultaneous interrogation of two or more already interrogated persons, investigative experiment, have a number of features. With regard to the choice of tactics of their conduct, should be taken into account: first – compliance with legislation, organizational and tactical principles of conduct; secondly, the level of professional knowledge of the investigator, in particular in the field of psychology.

Keywords: investigative (search actions); stage; investigation; forensic tactics; cruel treatment; animal; tactics.